Таблиця 2

Пасажирообіг основних аеропортів України

Аеропорт	Пасажирообіг, тис. осіб				Середньорічний приріст за 2009-2012 рр.	Частка в загальному пасажиробігу,%
	2009	2010	2011	2012		
Бориспіль	5793,5	6691,8	8029,4	8468,9	13,49	60,1
Сімферополь	751	841,2	963,8	1113,9	14,04	7,9
Донецьк	488,1	612,2	829,3	1000	27,01	7,1
Одеса	650,9	707,1	824,3	907,6	11,72	6,4
Київ (Жуляни)	10	29	469,8	861,9	341,73	6,1
Львів	452,3	481,9	296,9	576	8,39	4,1
Харків	196,2	243,2	308,5	501,5	36,73	3,6
Дніпропетровськ	330,5	341,4	426,3	444,2	10,36	3,2
Разом Україна	9054,9	10271,5	12464,8	14100	15,91	100,0

За період 2009-2012 рр. значно підвищили свою пропускну здатність такі міжнародні аеропорти України, як Київ (Жуляни) (середньорічний темп приросту склав 341%), Харків (36,73%), Донецьк (27%), Сімферополь (14%), Бориспіль (13%).

5. Доступність транспортних послуг населенню.

Доступність транспортних послуг є ключовою умовою підвищення мобільності населення, інструментом забезпечення соціальної стабільності, розвитку міжрегіональних зв'язків та товарних ринків, ліквідації диспропорцій в розвитку транспортної системи між окремими регіонами.

Тенденції розвитку транспорту посилюють інфраструктурні обмеження, створюють загрозу уповільнення соціально-економічного розвитку та формування єдиного економічного простору. Їх вирішення стає особливо важливим в умовах необхідності підвищення конкурентоспроможності національної економіки в рамках світового господарства. На фоні зростання попиту на транспортні послуги та його збільшення в перспективі в транспортній підсистемі в цілому і окремих її підгалузях зберігається ряд невирішених внутрішніх проблем, до яких можна віднести такі:

- не завершені структурні перетворення;
- не подолані тенденції старіння основних фондів, не у всіх секторах транспортного комплексу склалися сучасні механізми стійкого відтворення і сучасні бізнес-моделі розвитку транспортних операторів;
- недостатній техніко-технологічний рівень транспортної техніки та обладнання;
- неповністю реалізовані можливості взаємодії транспортної сфери з вітчизняним машинобудуванням, галузями нафтохімії , приладобудування і зв'язку;
- відсутня необхідна комплексність в управлінні розвитком і функціонуванням транспортної підсистеми, в координації та взаємодії різних видів транспорту;
- на пасажирських перевезеннях різними видами транспорту відсутні ефективні механізми фінансової компенсації перевезень пільгових категорій пасажирів, що призводить до значних збитків транспортних організацій.

Висновки та пропозиції. Таким чином, система показників розвитку транспортної інфраструктури є індикаторами оцінки регіональної конкурентоспроможності, покращення яких суттєвим чином сприяє підвищенню загального рівня регіонального конкурентоспроможності з одного боку, недостатній рівень яких стримує розвиток конкурентних переваг регіону. У зв'язку з чим, розробка заходів, спрямованих на зниження транспортоємкості економіки регіону, підвищення технологічного рівня та пропускної здатності об'єктів транспортної інфраструктури, зростання доступності транспортних послуг та транспортної мобільності населення, сприятиме зростання загального рівня конкурентоспроможності регіонів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Брикова І.В. Детермінанти міжнародної конкурентоспроможності національних регіонів в глобальному економічному просторі / І.В. Брикова // Міжнародна економічна політика: Наук. журнал. Вип.7 / Гол. редактор Д.Г.Лук'яненко. – К.:КНЕУ, 2007. – С. 5-27.
2. Ісиченко І.В. Фактори конкурентоспроможності регіону / І.В. Ісиченко // Український географічний журнал. – 2010. - №1. – С. 40-47.
3. Максимов А. Б. Транспортная инфраструктура регионов / А.Б. Максимов // Известия ИГЭА. - 2007. - №1: [электронный ресурс]. – Режим доступа: http://cyberleninka.ru/article/n/transportnaya-infrastruktura-regionov.
4. Транспорт і зв'язок України 2012 р.: статистичний збірник. – Київ, 2013. – 268 с.
5. Васильєв О.В. Методологія і практика інфраструктурного забезпечення функціонування і розвитку регіонів України. Монографія. – Харків: ХНАМГ, 2007. – 341 с.
6. Прейгер Д.К. Реалізація потенціалу транспортної інфраструктури України в стратегії посткризового економічного розвитку /Д.К. Прейгер, О.В. Собкевич, О.Ю. Ємельянова. – К.:НІСД, 2011. – 37 с.
7. Захарова О.В. Потенціал розвитку світової транспортної системи: монографія /О.В. Захарова. – Маріуполь: МДУ, 2012. -234 с.
8. Стратегія та механізми зміцнення просторово-структурної конкурентоспроможності регіону : Монографія / За ред. А. І. Мокія, Т. Г. Васильціва. – Львів: Ліга Прес, 2010. – 488 с.

УДК 331.543

ПРОФІЛІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Ільїч Л.М., канд. екон. наук, доцент, ст. наук. співр. Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України

Ільїч Л.М. Профілізація навчання як передумова забезпечення якості професійної освіти

Стаття присвячена вивченню світового досвіду організації профільного навчання. В роботі досліджено системи загальноосвітньої підготовки розвинутих країн світу, відмінності середньої тривалості навчання у загальноосвітніх навчальних закладах та терміни підготовки на різних рівнях професійної освіти. Рівень охоплення учнів профільним навчанням у світі постійно зростає, що пояснюється прагненням всіх країн до підвищення освітнього рівня населення та подовження термінів загальнообов'язкової й профільної освіти. Встановлено, що більшість загальноосвітніх шкіл світу різняться у підходах щодо організації академічного та профільного навчання. Розбіжності зазвичай залежать від специфіки організації системи загальноосвітньої підготовки, територіального розташування, культурних та національних традицій. Проте, спільним для всіх країн є те, що академічна освіта готує студентів до вступу в коледж чи університет, а

© Ільїч Л.М., 2013

профільна освіта — до виходу на ринок праці. У роботі виділено характерні ознаки організації профільного навчання розвинутих країн світу. Виявлено гендерні відмінності при виборі профілів навчання. На базі проведеного дослідження запропоновано пріоритетні напрями модернізації національної системи профільного навчання.

Ключові слова: професійний профіль, допрофільна і профільна підготовка, компетенція, конкурентоспроможність, якість професійної освіти, ринок праці.

Ильич Л.Н. Профилизация обучения как средство обеспечения качества профессионального образования

Статья посвящена изучению мирового опыта организации профильного обучения. В работе исследованы системы общеобразовательной подготовки развитых стран мира, различия средней продолжительности обучения в общеобразовательных учебных заведениях и сроки подготовки на различных уровнях профессионального образования. Уровень охвата учащихся профильным обучением в мире постоянно возрастает, что объясняется стремлением всех стран к повышению образовательного уровня населения и продлением сроков общеобязательного и профильного образования. Установлено, что большинство общеобразовательных учебных заведений мира отличаются в подходах к организации академического и профильного обучения. Различия зависят от специфики организации системы общеобразовательной подготовки, территориального расположения, культурных и национальных традиций. Однако общим для всех стран является то, что академическое образование готовит студентов к поступлению в колледж или университет, а профильное — к выходу на рынок труда. В работе выделены характерные признаки организации профильного образования развитых стран мира. Выявлены гендерные различия при выборе профилей обучения. На базе проведенного исследования предложены приоритетные направления модернизации национальной системы профильного обучения.

Ключевые слова: профессиональный профиль, предпрофильная и профильная подготовка, компетенция, конкурентоспособность, качество профессионального образования, рынок труда.

Ilich L. Vocational education as a way of providing the quality of professional education

The article is devoted to the study of international experience in organizing vocational education. The differences in educational systems, expectancy learning in secondary schools and average length of education in secondary schools around the world are explored in the work. Enrolment in technical and vocational education in the world is constantly growing that explained by the desire all nations to raising the educational level of population and prolongation of compulsory and vocational education. The majority of secondary schools in the world differ in the approaches to organizing of academic and vocational education. Differences depend on specifics of organization general education system, territorial location and national traditions etc. However the common feature of all countries is that academic training prepares students for college or university and vocational — for the labor market. The article reveals highlights the main characteristics of organization technical and vocational education in the developed countries of the world. The main ways of improving the national system of technical and vocational education are also determined in the article.

Keywords: pre-vocational and vocational education, competency, competitiveness, quality of education, labor market.

Постановка проблеми. В умовах загострення дисбалансу між попитом і пропозицією на ринку праці та збереження високого рівня молодіжного безробіття науковці все частіше нарікають на невідповідність освітніх послуг потребам ринку праці та недостатню орієнтованість структури і змісту професійної освіти потребам економіки. Сучасний ринок праці вимагає від випускника не лише глибоких теоретичних знань, а й здатності їх застосовувати у нестандартних життєвих ситуаціях. Недоліки сучасної сфери освіти торкаються кожного, оскільки саме через цю сферу вирішуються такі актуальні проблеми як: соціальна мобільність молоді, підвищення соціального статусу людини; гарантія зайнятості та трудова мобільність тощо [1, с.22].

На сучасному етапі розвитку суспільства зусилля урядів усіх країн зосереджені на подоланні наявних проблем шляхом модернізації освіти. Одним зі стратегічних напрямів у цій є оновлення змісту профільного навчання, що спрямоване на реалізацію особистісно-зорієнтованого навчання та розширення можливостей побудови індивідуальних освітніх траєкторій. Основним завданням профільного навчання є посилення індивідуалізації, функціональності, ефективності освітнього процесу, що забезпечить якнайповніше врахування інтересів та нахилів молодого покоління відповідно до його професійних вподобань.

Проблемам реорганізації загальноосвітньої підготовки і профільного навчання приділяється значна увага, оскільки вона є першим кроком на шляху зміцнення позицій молоді на ринку праці. У наукових роботах вчені неодноразово наголошувати на тому, що профільна освіта озброює учнів базовими знаннями та навичками, які значно підвищують їхні шанси на отримання першого робочого місця. Нещодавно на розгляд спільноти Міністерством освіти і науки України був представлений оновлений проект Концепції профільного навчання в старшій школі [2], який викликав значне обурення серед науковців та практиків. Серед головних недоліків цієї Концепції критики назвали спробу творців Концепції перекласти досвід Росії та Білорусі на національну систему освіти та намагання в умовах дворічного циклу профільного навчання досягти результатів не гірших, ніж у європейських країнах, де профільне навчання у старшій школі триває від 3 до 5 років [3]. Таким чином, актуальності набувають дослідження спрямовані на вивчення світового досвіду у цій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій Проблемам розвитку ринку освіти та модернізації її системи присвячено чимало праць як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Вагомий внесок у дослідження обраної проблеми склали праці: О. Амоші, В. Гейця, М. Долішнього, М. Згуровського, С. Злупка, В. Кременя, В. Куценко, І. Лукінова, М. Мікловди, Т. Оболенської, М. Пітюлича та ін. Концептуальні засади модернізації системи освіти знайшли відображення у працях І. Курило, Е. Лібанової, Л. Лісогор, Н. Лук'янченко О. Макарової, Н. Падун, Р. Патори, С. Пирожкова, І. Петрової, М. Семикіної, Л. Семів, Л. Ткаченко, О. Цимбала, Л. Шаульської та ін.

Виділення невирішеної проблеми У той же час проблеми організації профільного навчання та його раціонального поєднання з професійною освітою, забезпечення рівного доступу до нього залишаються малодослідженими і потребують подальших розробок, особливо у контексті вибору інструментів формування профільної освіти, її фінансування, визначення та вдосконалення механізмів її регулювання тощо. Дослідження світової практики у цьому напрямі дозволить розробити напрями удосконалення системи профільної освіти, що сприятимуть підвищенню її ефективності та раціональної взаємодії з системою професійної освіти.

Мета дослідження полягає у дослідженні світового досвіду профільного навчання та розробці шляхів удосконалення національної системи профільного навчання.

Результати дослідження У кінці 90-х років минулого століття країни Західної Європи і Північної Америки узгодили базові стандарти вимог щодо середньої освіти. Цей факт сприяв оновленню змісту та структури загальноосвітньої підготовки європейських країн, основною метою якої стала підготовка до вищої школи не лише обдарованих учнів, а й переважної більшості молоді. Досягнення означеної мети передбачало створення середніх спеціальних закладів та поступове скорочення системи "дуального учнівства", що не сприяє належній підготовці до вступу у ВНЗ.

Відповідно до сучасних стандартів середньої освіти тривалість загальноосвітньої підготовки має бути не меншою 12 років. У країнах-членах ЄС тривалість загальноосвітньої підготовки коливається в межах від 9 до 13 років (табл.1).

Таблиця 1.

Середня тривалість навчання у загальноосвітній школах різних країн світу та терміни підготовки на різних рівнях професійної освіти за віком

Країни	Тривалість загальноосвітньої підготовки	Початок навчання у загальноосвітній школі, років	Закінчення навчання у загальноосвітній школі, років	Середня тривалість навчання у загальноосвітній школі, років	Віковий інтервал перебування учнів залежно від рівня закладу де здобувається професвіта				
					У базовій загальноосвітній школі	У профільній загальноосвітній школі	У закладі базової професвіти	У закладі середньої професвіти	У системі дуального учнівства
США	12	6	17	17	12-15	15-17	немає	15-18	немає
Німеччина	13	6	18	16	10-16	16-19	немає	16-18/19	15-19
Нідерланди	13	5	17	17	12-15/16	15-18	14-16	16-20	16-20
Бельгія	12	6	17	16	12-14	14-18	13-14	14-19 (14-21)	15-20
Сполучене Королівство	12	5	16	17	11-14	немає	немає	немає[1]	немає
Франція	11	6	16	16	11-15	15-18	немає	15-19	немає
Ісландія	11	6	16	18	немає[b]	16-20	немає	16-20	немає
Норвегія	11	6	16	18	немає[b]	16-19	немає	16-20	немає
Іспанія	11	6	16	17	12-16	16-18	немає	16-18	немає
Данія	10	6	15	17	немає[b]	16-19	немає	16-19	немає
Фінляндія	10	7	16	17	немає[b]	16-19	немає	16-19	немає
Греція	10	5	14	16	12-15	15-18	немає	15-18	немає
Ірландія	10	6	15	19	12-15	15-18	немає	17-19	немає
Італія	10	6	15	16	11-14	14-19	немає	14-19	немає
Люксембург	10	6	15	14	12-15	15-19	12-15	15-18/19	15-18
Швеція	10	7	16	17	немає[b]	16-19[c]			немає
Австрія	9	6	14	16	10-14	14-18	немає	14-18/19	15-19
Кіпр	9	6	14	14	12-15	15-18	немає	15-18	немає
Португалія	9	6	14	16	немає[b]	15-18	12-15	15-18	15-18

Таблицю складено за даними за даними ЮНЕСКО [4]

[a] *У системі дуального учнівства учні засвоюють професію на робочому місці під доглядом майстра, але не менше одного дня на тиждень навчаються у професійній школі.*

[b] *Весь період навчання з моменту вступу і до старшої середньої школи у цих країнах не поділяється на цикли, стадії, профілі. Всі навчаються за однією програмою.*

[c] *Лише у Швеції середня загальна і професійна освіта об'єднані та надаються одночасно в школах та гімназіях.*

У Євросоюзі раннє закінчення школи визнано головною проблемою людства, оскільки на території ЄС проживає більше шести мільйонів людей, які мають неповну середню освіту або кваліфікацію нижчу середнього рівня [5, с.2]. Цей прошарок молоді утворює маргінальну групу переважна частина якої складається з безробітних, що повністю залежать від соціальних допомог. Вчені доводять, що раннє закінчення школи гальмує суспільний розвиток і є серйозною перешкодою на шляху до забезпечення сталого економічного зростання. Саме тому, більшість країн Євросоюзу при реформуванні загальноосвітньої підготовки намагаються подовжити терміни перебування дітей у загальноосвітніх школах і на другому ступені загальної підготовки дати їм можливість здобути базові професійні компетенції. Як правило, учні в ЄС завершують повну загальну середню освіту у віці 18-19 років, що забезпечує соціальний захист неповнолітніх у ринкових умовах.

Терміни початку та тривалості профілізації постійно обговорюються у суспільстві і більшість європейських вчених схиляються до недоцільності ранньої профілізації, тобто її проведенні в основній школі. Саме тому, у більшості європейських країн (Франції, Німеччині, Голландії, Швеції, Фінляндії, Норвегії, Данії, Англії, Шотландії та ін.) до шостого року навчання всі учні отримують однакову базову загальноосвітню підготовку. До сьомого року навчання учні вже мають визначитися з профілем, за яким вони продовжать навчання у старших класах.

Профільне навчання, спрямоване на формування єдиної життєвої, світоглядної, наукової, культурної та професійної компетентності учнів, яка у перспективі забезпечить їхнє подальше самовдосконалення та самореалізацію. У програмах профільної освіти другого етапу середньої освіти більше часу відводиться вивченню конкретної спеціальності або групі спеціальностей.

У США профільне навчання існує на останніх двох-трьох роках навчання старшої школи. Учні обирають між трьома варіантами профілю "академічним" ("загальним"), "допрофесійним" та "професійним". Варіативність освітніх послуг здійснюється за рахунок розширення спектру різноманітних навчальних курсів за вибором, які формуються з урахуванням попиту та вподобань батьків, оскільки саме на них покладається визначення профілізації для своєї дитини.

Більшість загальноосвітніх шкіл світу різняться у підходах щодо організації академічного і професійного навчання. Розбіжності залежать від специфіки організації системи загальної середньої освіти, територіального розташування, національних традицій тощо. Проте, спільним для всіх країн є те, що академічна освіта готує студентів до вступу в коледж чи університет, а профільна освіта — до виходу на ринок праці. Частка осіб, охоплених профільним навчанням у розвинутих країнах зростає рік у рік. За експертними оцінками у країнах ОЕСР в 2010 році 50% молоді навчалися за академічним профілем, а 46% були розподілені між допрофесійним та професійним профілями, що на 3 та 2 в. п. вище порівняно з 2005 роком [6, с.40].

Спільними рисами організації профільного навчання у старшій школі для переважної більшості розвинутих країн є наступні:

1) сучасна європейська профільна школа формувалася у процесі уніфікації структури та змісту освіти. Старша шкільна освіта класифікується як післябазова та післяобов'язкова. Вона розпочинається після закінчення першого етапу загальної середньої школи (як правило особи віком 15-16 років). Учні самостійно обирають подальший шлях продовження навчання (гімназія, ліцей, заклад загальноосвітньої або професійної підготовки тощо);

2) всі загальноосвітні школи розвинутих країн здійснюють профільне навчання у старших класах (тривалість коливається в межах

[1] Тільки в Ірландії від 17 до 19 років

від 2 до 4 років). Здебільшого профільне навчання здійснюється впродовж трьох останніх років загальноосвітньої школи. У деяких європейських країнах йому передує один рік допрофільного навчання, що базується на підготовці до вибору профілів з навчанням за єдиним навчальним планом для всіх;

3) профільні класи, спрямовані на задоволення потреб населення у виявленні нахилів та розвитку інтересів учнів у певній сфері знань та підготовку до успішного продовження навчання у вищих навчальних закладах;

4) існує два базових підходи до організації профільного навчання в зарубіжжі: профілізація в межах єдиної установи, або — в межах окремих типів навчальних закладів (академічних, технічних, професійних тощо). В Європі старша профільна школа виділяється у окремий вид освітнього закладу (Франція – ліцей, Німеччина – гімназія, а в США профільне навчання є "вищою школою");

5) у більшості країн Європи кожен учень обирає між двома варіантами продовження навчання у загальноосвітній школі: "академічним", що є передумовою продовження навчання у вищому навчальному закладі та "неакадемічним" (або "професійним"), який передбачає навчання за спрощеним навчальним планом, що охоплює переважно прикладні профільні дисципліни.

В окремих країнах кількість профілів/напрямів диференціації може варіюватися від двох (у англомовних країнах "академічний" та "неакадемічний" (або "загальний")), трьох (Німеччина, Франція — філософія, природничі науки та соціально-економічний профіль, а у Німеччині — "мова-література-мистецтво", "соціальні науки", "математика точні науки технологія") до 17 (Швеція);

6) незалежно від національної специфіки в усіх країнах профільне навчання базується на визначенні переліку навчальних предметів чи освітніх галузей, змісту, вмінь і компетентностей, необхідних для підготовки молоді до дорослого життя. Узагальнений варіант є комбінацією таких складових: обов'язкові та профільні предмети, спеціалізовані курси, що зорієнтовані на формування ключових компетентностей (уміння вчитися, використовувати ІКТ, критично мислити, приймати рішення та розв’язувати проблеми; здобувати нові знання протягом життя; працювати в команді тощо), релігійна або моральна освіта та курси практичного спрямування, що передбачають волонтерську роботу у громаді;

7) кількість обов'язкових навчальних предметів порівняно з основною школою як правило на половину менша. До загальнообов’язкових належать математика, рідна мова та література, іноземні мови, природничі науки, фізичне виховання;

8) організація профільного навчання диференціюється за способами формування індивідуального навчального плану учня: від жорстко фіксованого переліку обов’язкових навчальних курсів (Німеччина, Франція) до можливості вибору з множини запропонованих курсів за весь період навчання (Англія, Шотландія, США). Школярі мають обрати не менше 15 та не більше 25 навчальних курсів тривалістю до одного семестру;

9) у розвинутих країнах велика тривалість профільного навчання є пріоритетним завданням середньої освіти. Як правило, її тривалість 3000 астрономічних годин (трохи більше трьох років), що є гарантією здобуття профільної освіти без надмірних зусиль. Якщо ж у країні профільна підготовка триває два роки і менше, то час виконання програми університетів має бути подовжений на рік або два. Практика свідчить, що чим вища концентрація учнів у старших середніх школах на малій групі профільних предметів, тим кращі результати вони покажуть на студентських лавах ВНЗ;

10) дипломи після закінчення профільної школи у більшості випадків дають можливість зарахування до вищих навчальних закладів. Водночас, вступ до медичних та військових навчальних закладів, зокрема у Франції, здійснюється на підставі вступних іспитів;

11) в останні десятиріччя кількість профілів та навчальних курсів старшої школи в Європі постійно скорочується і збільшується кількість обов’язкових предметів і курсів. При цьому виразно простежується посилення державного регулювання загальноосвітньої підготовки на всіх етапах її організації від розробки національних освітніх стандартів до контролю за проведенням іспитів.

Рівень охоплення учнів профільним навчанням у розвинутих країнах світу постійно зростає і за даними ЮНЕСКО сягає 70% [5], що пояснюється прагненням всіх країн світу до підвищення освітнього рівня населення та подовження термінів обов’язкової і загальнодоступної освіти.

Порівняння частки учнів, охоплених технічною і профільною освітою в різних країнах, показало що найбільші обсяги, залученої до профільного та технічного навчання молоді у 2011 році були в Нідерландах, Швейцарії, Італії, Швеції, Фінляндії, Бельгії, Норвегії, Польщі, Німеччині та Данії (показник коливається в межах від 68% до 51%) (рис.1).

Дівчата частіше обирають академічну підготовку, ніж хлопці. Так, 56% дівчат навчалося за академічним профілем. В Австрії, Чехії, Естонії, Італії, Польщі, Словенії та Швейцарії співвідношення дівчат-випускниць профільних закладів до хлопців щонайменше становило 3:2 [6]. Односторонні тенденції у допрофільній та профільній підготовці за гендерною ознакою в розрізі країн важко ідентифікуються. Щоправда в більшості країн спостерігається незначне перевищення на користь хлопців в середньому на 3 в. п. Водночас, у Бельгії, Фінляндії, Ірландії та Нідерландах цей показник становив 10 в. п. Найменша частка учнів, охоплених технічною і профільною освітою, серед країн СНД характерна для Казахстану (24%), а найвища — Росії (48%). В Україні цей показник становить 31%. За гендерною ознакою переваги спостерігаються на користь чоловіків практично у всіх країнах, крім Азербайджану, де гендерний розрив становив 5 в.п.

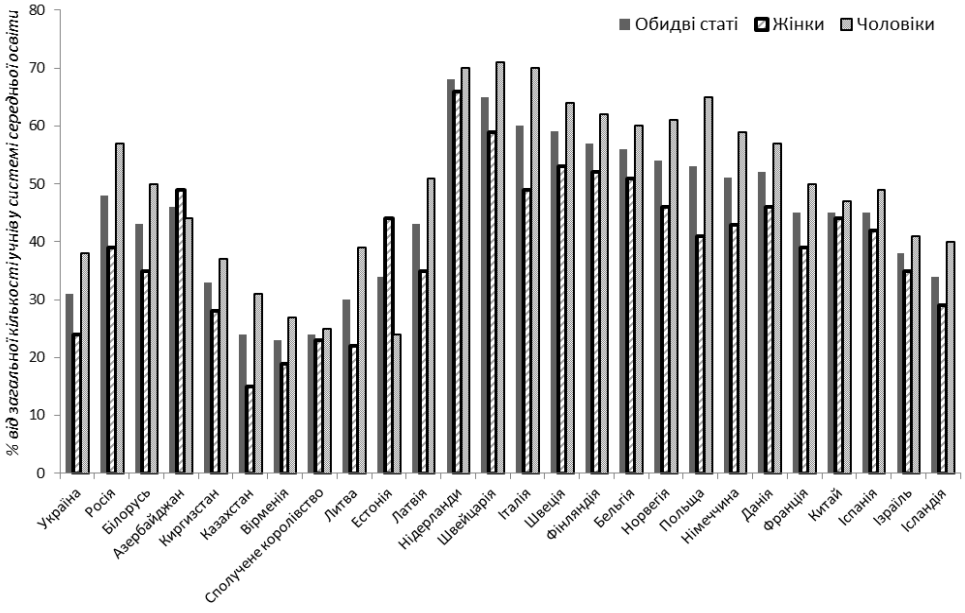

Рис.1. **Частка учнів, охоплених технічною і профільною освітою у 2011 році**

Вподобання щодо вибору профілів у старшій школі найчастіше складаються за традиційними уявленнями щодо прикладання праці жінок і чоловіків. Більш наочно ситуацію демонструє рис. 2.

Так, за даними ОЕСР найбільший інтерес з поміж вподобань дівчат-випускниць складають соціальні та гуманітарні науки, бізнес, юриспруденція, охорона здоров'я, освіта. В розрізі країн ОЕСР можна виявити певні відмінності щодо інтересів дівчат. Наприклад, в Австрії, Чехії, Франції, Німеччині, Індонезії, Японії, Словаччині, Словенії, Іспанії та Швейцарії дівчата частіше обирають соціальні науки, бізнес і право. В Австрії, Данії, Фінляндії, Нідерландах, Норвегії та Туреччині найбільшою популярністю серед дівчат користуються соціальні науки та охорона здоров'я.

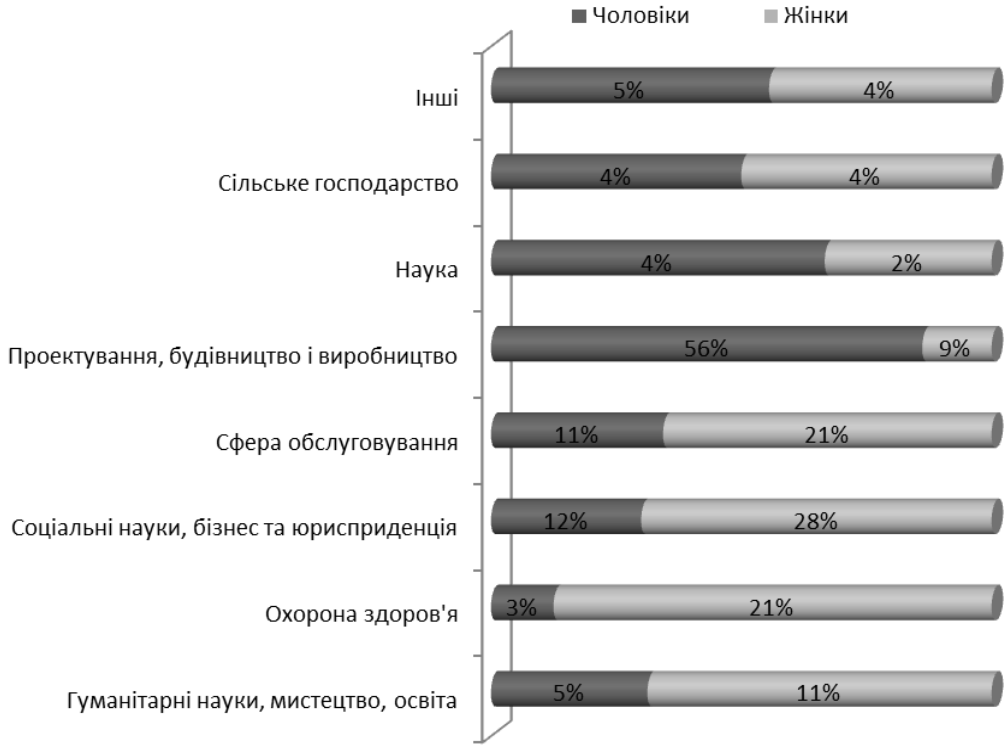

Рис.2. Розподіл випускників за профілями навчання у старшій школі та статтю

В Естонії, Угорщині та Польщі найбільшу перевагу дівчата надають профілям сфери обслуговування, а в Ісландії, Кореї та Швеції, як правило, для продовження навчання обирають гуманітарні науки, освіту та мистецтво. І Тільки в Аргентині дівчата віддають перевагу проектуванню, виробництву та будівництву. Цей профіль вважається чоловічим для переважної більшості країн світу, оскільки на 56% представлений хлопцями-випускниками, а в Естонії та Норвегії він охоплює три четверті всіх випускників чоловічої статі.

Варто зазначити, що хлопці та дівчата можуть обирати різні галузі знань у якості профілів на підставі власних вподобань, очікувань щодо працевлаштування на ринку праці та можливостей побудови кар'єри, а завдання уряду будь-якої держави забезпечити їм рівні умови доступу до профільного навчання та запобігти штучному сортуванню учнів при спрямуванні їх на різні профілі.

На сьогодні, освітня потреба українців у профільному навчанні задовольняється шляхом забезпечення діяльності мережі загальноосвітніх закладів різного типу, що складається з однопрофільних і багатопрофільних ліцеїв, гімназій, загальноосвітніх шкіл, які мають змогу повністю реалізувати профільність навчання, а також професійно-технічних навчальних закладів, коледжів. Водночас, порівняно невелика група цих навчальних закладів відповідає середньому рівню стандартних європейських вимог щодо змісту та тривалості профільного навчання. Таким чином, у перспективі уряду необхідно буде забезпечити досягнення відповідного рівня для решти середніх закладів освіти. Виконання цього завдання надзвичайно важливе, оскільки раціональне скорочення тривалості здобуття диплому вищої освіти забезпечить значні економічні та соціальні зиски й порівняно кращі можливості молоді на ринку праці.

Висновки. Українська модель профільної освіти суттєво відрізняється як від європейської, так і від північноамериканської. Суттєвою відмінністю є те, що там до старшої школи йдуть, лише ті учні, які завершили обов'язкову базову освіту та мають намір здобувати знання за обраними профілями, щоб у перспективі вступити або до закладу професійної освіти, або до університету. У нашому випадку, вивчення загальноосвітніх предметів законодавчо передбачається впродовж 11 років навчання, і скорочення загальноосвітньої компоненти на користь профільної негативно позначиться на якості освіти.

Крім того, існуюча система організації профільного навчання в Україні потребує якісно нового предметного наповнення. Зокрема, включення такого напряму як "зелена економіка", що сприятиме поширенню у суспільстві знань щодо запровадження різних альтернативних джерел енергії та низьковуглецевого напряму енергетичного розвитку країни. Особливу увагу при плануванні профілізації необхідно приділити напрямам за якими відчувається дефіцит кадрів у країні, зокрема технічного та будівельного профілю.

Враховуючи необхідність побудови тісних взаємозв'язків між освітою та ринком праці, профільне навчання має стати невід'ємною частиною безперервної освіти і забезпечити подолання бар'єрів між рівнями та сферами освіти, між освітою та зайнятістю шляхом:

1) врахування індивідуальних здатностей, нахилів та потреб у сферах освіти й праці;
2) сприяння покращанню якості життя людини через розширення її інтелектуальних та креативних можливостей, постійного накопичення компетенцій та удосконалення професійної майстерності;
3) інтегрування загальної, професійної та технічної освіти у всі сфери суспільної діяльності;
4) створення відкритих та здатних адаптуватися до нових вимог економіки освітніх структур.

Реформування системи профільної освіти вимагає критичного переосмислення досягнутого і зосередження зусиль та ресурсів на розв'язанні найбільш гострих проблем, які стримують її розвиток та виступають перешкодою у забезпеченні її якості, зокрема:

- невідповідність структури і змісту профільної освіти викликам сьогодення, вимогам людини і громади та потребам ринку

праці;

- обмеженість доступу до якісної профільної освіти окремих категорій населення (обдарована учнівська молодь, сільські діти, діти-інваліди, діти з малозабезпечених сімей, діти з особливими потребами, діти мігрантів та діти-біженці);
- відсутність цілісної системи соціалізації та самореалізації і розвитку інтелектуального потенціалу дітей та молоді;
- відсутність системи консалтингу у профільній спрямованості молоді, побудові освітніх траєкторій та плануванні трудової кар'єри ;
- недосконаліть системи моніторингу та оцінювання якості профільної освіти;
- гальмування процесів інформатизації системи профільної освіти та впровадження у навчально-виховний процес інноваційних та інформаційно-комунікаційних технологій;
- відсутність механізмів соціально-економічних стимулів педагогічних працівників, що здійснюють профільну освіту;
- низький рівень фінансово-економічного, матеріально-технічного, навчально-методичного та інформаційного забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів;
- недосконаліть механізмів залучення до управління профільною освітою соціальних партнерів.

З огляду на вищесказане пріоритетними напрямами модернізації профільного навчання мають стати:

1. Пропагування в суспільстві системи профілізації навчання як засобу підвищення конкурентоспроможності молоді;
2. Визнання системи профільного навчання засобом розвитку людського капіталу на перспективу та диверсифікація джерел фінансування профільної освіти шляхом залучення коштів від усіх зацікавлених сторін;
3. Залучення науковців, освітян та роботодавців до постійного оновлення змісту профільної освіти на базі визначення поточних і перспективних потреб економіки, складання профільних програм, розробки системи оцінки кваліфікацій та стандартів викладання;
4. Забезпечення становлення гнучкої системи профільного навчання, що передбачає об'єднання загальноосвітніх, профільних та елективних навчальних курсів у оптимальному співвідношенні (наприклад 50:30:20, що дасть змогу загальноосвітнім навчальним закладам реалізувати навчання за кількома профілями);
5. Розроблення системи консультування з питань професійної спрямованості, яка з урахуванням об'єктивної ситуації на ринку праці надаватиме актуальну інформацію щодо інструментів самооцінки та виявлення нахилів у певній сфері трудової діяльності, перспектив кар'єрного росту, попиту і пропозиції на ринку праці та можливостей побудови власних освітніх траєкторій;
6. Розроблення системи заходів щодо створення умов для підготовки педагогічних кадрів, які здійснюватимуть профільне навчання;
7. Забезпечення всеохоплюючого профільного навчання особливо для дітей з неповних сімей, дітей-інвалідів, дітей мігрантів, осіб, постраждалих від конфлікту чи стихійного лиха;
8. Сприяння підвищенню гендерної рівності шляхом забезпечення рівного доступу чоловіків та жінок до профільної освіти, особливо у профільних напрямах, які користуються попитом на ринку праці.

Побудова ефективної системи організації профільного навчання в Україні неможлива без залучення до обговорення її змісту і термінів всіх зацікавлених сторін: урядовців, науковців, педагогів, роботодавців. Налагодження довготривалих партнерських стосунків дозволить розробити сучасну нормотворчу базу для регулювання профільного навчання; своєчасно оновлювати й розвивати механізми та інструменти виявлення поточних і перспективних потреб у компетенціях, забезпечити актуальність програм, за якими здійснюється профільна підготовка у старшій школі.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Беляков С.А. Модернизация образования в России: совершенствование управления. [Текст] —М.:МАКС Пресс, 2009. – 437 с.
2. Проект Концепції профільного навчання в старшій школі [Електронний ресурс]. — Режим доступу до офіційного веб-сайту Міністерства освіти та науки України: www.mon.gov.ua/img/zstored/.../Проект%20концепції%2013_08(2).do... (Станом на 14.10.2013)
3. Експертна оцінка проекту нової редакції Концепції профільного навчання [Електронний ресурс]. — Режим доступу до офіційного веб-сайту Центру освітнього моніторингу: http://centromonitor.com.ua/?p=1470 (Станом на 14.10.2013)
4. Офіційний сайт ЮНЕСКО [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.uis.unesco.org/Education/Pages/default.aspx (Станом на 14.10.2013)
5. Tackling early school leaving: A key contribution to the Europe 2020 Agenda. [Text] — Brussels: EC, 2011. — 10 p.
6. Education at a Glance 2012: OECD Indicators. [Text] — Paris: OECD Publishing, 2012. — 570 p.

УДК 332.339.9

РЕГИОНАЛЬНОЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПРОСТРАНСТВО – ОСНОВА ПОСТРОЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНОЙ ИНТЕГРАЦИОННОЙ СТРАТЕГИИ ГОСУДАРСТВА

Калмыкова Н.М. к.э.н., доцент кафедры стратегического управления экономическим развитием Донецкого национального технического университета, Украина

Калмикова Н.М. Регіональний економічний простір – основа побудови міжнародної інтеграційної стратегії держави.

Стаття присвячена визначенню концептуальних засад регіонального економічного простору як стрижневої основи в побудові міжнародної інтеграційної стратегії держави. На основі проаналізованих теорій регіонального економічного розвитку запропоновано розуміння природи регіону як території, яка має певні характеристики включаючи просторові зв'язки, що впливають на розвиток і діяльність самої території з урахуванням зовнішніх і внутрішніх факторів. Обгрунтовано, що регіон у складі підприємств, інституційних інвесторів та інших суб'єктів ринкового господарства являє собою мікрорівень, тому цілі інтеграції мікрорівня повинні бути підпорядковані цілям інтеграційної стратегії держави в цілому. Визначення сутності регіону та регіонального розвитку країни розглянуто з точки зору національної стратегії та міжнародної економічної інтеграції.

Ключові слова: регіон, держава, міжнародна інтеграція, регіональні диспропорції, економічне зростання, регіональний економічний простір, міжнародна інтеграційна стратегія.

Калмыкова Н.М. Региональное экономическое пространство – основа построения муждународной интеграционной стратегии государства.

Статья посвящена определению концептуальных основ регионального экономического пространства как стержневой основы в построении международной интеграционной стратегии государства. На основе проанализированных теорий регионального экономического развития предложено понимание природы региона как территории, обладающей определенными характеристиками, включающая пространственные связи, влияющие на развитие и деятельность самой территории с учетом внешних и внутренних факторов. Обосновано,

© Калмыкова Н.М., 2013